

Delo socialnega pedagoga v šoli

The work of social pedagogue in school

Vesna Jugovac⁹

Uvod

*⁹Vesna Jugovac,
dipl. soc. ped.,
Osnovna šola
Šmarje pri
Kopru, 6274
Šmarje pri
Kopru.*

Ko sem v prvi številki Socialne pedagogike prebrala članek Šola in socialna pedagogika Mitje Kranjčan (stran 91), se mi je ponovno pred očmi "zavrtel film", ki pa je, žal, že malo izrabljen. Zaposlena sem na OŠ Šmarje pri Kopru. V lanskem šolskem letu sem obiskovala seminarje v Radovljici, kjer so nas pripravljali na strokovni izpit. Poleg zanimivih predavanj, smo se zelo veselili večerov, ki so bili namenjeni spoznavanju, razbremenitvi, izmenjavi izkušenj in tudi reševanju težav. Poleg velikega števila učiteljev, nas je bilo tudi nekaj svetovalnih delavcev. Za nas namreč ni posebnih seminarjev. Pedagogi, psihologi in specialni pedagogi niso imeli posebnih težav, saj so vsi vedeli, kdo so in kaj naj bi od njih pričakovali. Socialni pedagogi pa imamo na tem področju težave s svojo identiteto. Obnašamo se kot adolescenti, ki obupano tavajo od ene definicije k drugi, iščemo svoj prostor v družbi in nimamo nikogar, ki bi nas podprl. Najraje nas dajo v podaljšano bivanje ali nas uporabijo kot inštruktorje učno problematičnih otrok.

Na srečo sem prišla v zelo dobro šolo, pripravljeni so mi bili prisluhniti in dati mesto, ki sem si ga želela. Zato sem pri

svojem delu uživala, saj sem se lahko izživela in vsak dan nekaj novega naučila. Lahko sem veliko dala, sem pa veliko tudi dobila. Seveda sem morala pred razgovorom za delavno mesto sama pri sebi razčistiti: kako razumem svoj poklic, kako ga uveljaviti v osnovni šoli, kaj lahko ponudim. S temi odgovori sem prišla na šolo in z odprtimi rokami so mi dali prostor.

Po z doživetji bogatem letu, sem prišla do zaključka, da so bila moja dognanja o tem, kdo smo, pravilna. Zato sem se odločila, da o tem nekaj napišem, saj bo lahko marsikomu v pomoč - tako predavateljem kot bodočim socialnim pedagogom v šoli.

Osnovna šola

V osnovni šoli se je zelo veliko spremenilo od tedaj, ko sem bila sama učenka. Najbolj sem opazila spremembo v odnosih. Učenci ne izkazujejo več strahospoštovanja do avtoritete. Učitelj si mora spoštovanje zaslužiti in to z osebnostjo in znanjem in ne na silo. Učitelji so bolj dojemljivi za težave, znajo se prilagajati, spoštujejo razlike in se bolj potrudijo, da je pouk raznolik in zanimiv. Žal se ni spremenilo število učencev v razredu in sploh na šoli. Učitelju je tako naloženo zelo naporno delo. Lažje bi se posvečal manjši skupini učencev, lažje bi jih spremljal in si vzel več časa za pogovore.

Tudi šolski opremi danes namenjam več pozornosti. Učitelj ima veliko več možnosti za organizacijo pestrega pouka (od televizije, radia, videorekorderja, različnih didaktičnih predmetov ipd.). Seveda so razlike med posameznimi šolami in med posameznimi učitelji, vendar je na splošno opaziti veliko izboljšanje tako na strani šole kot na strani šolskega osebja. Kar pa se tiče programov, so veliko zahtevnejši in podrobnejši.

V svojem članku je Mitja Kranjčan napisal, da Bohm in Bottger poudarjata velik pomen šole pri **socializaciji** otroka. In to je tudi res. Šola naj bi otroke naučila temeljnih pojmov in veščin, ki jim bodo pomagale, da se bodo uveljavili se v družbi. To je seveda zelo splošna opredelitev.

Družbeni razvoj naj bi družini odvzel precej njenih funkcij in spremenil dožemanje deviantnosti. Citiram: "Učenec občuti tako s strani šole, kot s strani staršev, da sta najpomembnejša uspeh in dosežek. S tem se spremeni tudi dožemanje deviantnosti. Tako je torej deviantno tisto, kar ne prispeva dosežkov, ali pa dosega drugačne." (str.94) Ta sklep se mi zdi zelo za lase privlečen. Mislim, da je družba vsak dan bolj "tolerantna" in da prehaja celo v drugo negativno skrajnost, indifferenco. Težko nekoga označimo kot deviantnega, tako kot težko določamo meje med normalnim in nenormalnim, prav in narobe ipd. Tega se zelo dobro zavedajo tudi oz. predvsem v šoli.

■ Ni res, da v šolah ne spodbujajo kakovostnega poglobljanja pridobljenega znanja in da se ne ukvarjajo s posameznikom, da je pomemben samo uspeh. To je zelo površno in krivično gledanje na učitelje. Pljuvamo lahko kvečjemu na šolski sistem ali če smo bolj neposredni, na gospode ministre in njihove sodelavce, ki ne blagovolijo sestopiti s svojih višav v šole in priznati svojih zmot. Mislim, da je zelo velika napaka, če ne sledimo praksi in ne izhajamo iz prakse, ko pišemo pravilnike, zakone, teorije, definicije, članke... Toda to ni namen tega članka - o tem kdaj drugič.

Kaj lahko počne socialni pedagog v šoli?

V današnjem sistemu mora socialni pedagog pomagati učencem, staršem in učiteljem čim bolj plavati, najti najboljšo strugo in najboljši zaliv, kjer bodo pristali in čim bolj uspešno uredili svoje življenje.

Kako to počnem sama? Najprej sem si vzela nekaj časa, da sem spoznala sodelavce, učence in šolsko politiko. Skrbela sem predvsem za čustveno vzdušje in razbremenitev učiteljev. Učitelji zelo potrebujejo nekoga, ki jih posluša, ki jih spravi v smeh in jim včasih kaj svetuje. Sami so mi predlagali, da bi imela z njimi "delavnice", ki bi jim pomagale pri razbremenitvi, spoznavanju sebe in sodelavcev in seveda napajanju nove energije. Pripravljala sem jim tudi različna predavanja, ki so temeljila predvsem na teoriji izbire, glede na to, da sem opravila dve leti dodatnega izobraževanja in jih redno obveščala z novostmi, ki sem jih prebrala ali dobila na aktivih, študijskih skupinah ali seminarjih. Kot že rečeno, sem zelo kmalu pridobila naklonjenost učiteljev in njihovo zaupanje. To pa je pomenilo odprta vrata do učencev. Vsak učitelj mi je opisal svoj razred, svoje težave in anekdote ter me povabil na razredno uro. V razredu sem opravila sociogram in preko iger ter pogovora smo se spoznali. V nižjih razredih sem organizirala igralne urice. Enkrat na teden smo se po pouku sestali in se igrali različne interakcijske igre. Moj namen je bil predvsem ta, da se naučijo živeti med drugimi tako, da ne ogrožajo drugih, vendar uresničujejo svoje želje. Naučili naj bi se spoštovati pravila, poslušati druge in izražati svoje misli. Pomembno pa se mi zdi tudi to, da iščejo pri sebi in pri drugih pozitivne lastnosti.

Adolescentom v sedmem in osmem razredu pa sem se približala preko predmeta Etika in družba. Enkrat tedensko sem vodila pouk v obliki mladinskih delavnic. V sedmih razredih sem namenila pozornost predvsem odnosom s starši in prijatelji ter adolescenci, v osmih razredih pa je bil poudarek na spoznavanju samega sebe, gradnji pozitivne samopodobe in zbiri poklica. Pri obeh pa je bila rdeča nit učenje komunikacije, razreševanje konfliktov in pozitivno gledanje na svet.

Učence sem spoznavala tudi, ko sem sodelovala z učiteljico v razredu.

Predhodno me je opozorila na problematične posameznike, ki sem jih opazovala pri delu in jim pomagala. Tako sem lažje sodelovala in svetovala logopedinji in specialni pedagoginji, ki sta imeli nekaj takih učencev v obravnavi. Nisem pa pozabila na nadarjene učence. Podpirala sem dodatne dejavnosti in projekte, ki so dodatno razvijale sposobnosti učencev in jih spremljala na različna tekmovanja, kjer so potrebovali moralno podporo.

Skoraj ni minil dan, da ne bi imela vsaj en individualni razgovor z učencem, ki je prišel ali bil poslan zaradi takšnih ali drugačnih težav. Tudi tukaj sem uporabljala realitetno terapijo. To pomeni, da sem pustila učenca, da mi je sam pripovedal o težavi, s katero se je soočil, pretehtal možnosti za njeno premagovanje in se odločil za najbolj primerno rešitev. Pomembno se mi zdi, da učenec sam prevzame odgovornost za svoja dejanja, ker se tako uči za naprej in nikogar ne more obtožiti, da je kriv za njegove težave. Če sta prišla k meni dva sprta učenca, smo se tudi hitro zmenili, saj nisem zgubljala energije za moralne poduke, ampak sta morala vsak posebej povedati, kaj se je zgodilo in zakaj. Tako sta zelo hitro ugotovila, da je prišlo do nesporazuma, ker se nista poslušala in po opravičilu sta zapustila pisarno.

Tu so še starši naših učencev, ki jih ne smemo zanemariti, saj so to zelo ranljive osebe in se počutijo nemočne. Res je, da nimajo več toliko časa, kot so ga imeli včasih za svoje otroke in ravno zato jih moramo naučiti, kako si ga pridobiti. V šoli prebije učenec več ur kot doma s starši. Vendar to ne pomeni, da smo šolniki za učenca bolj pomembni. Starši morajo samo doumeti, da je pomembna kakovost in ne dolžina časa, ki ga preživijo s svojimi otroki. Naučiti jih moramo komuniciranja in poslušanja. To sem počela na roditeljskih sestankih. Potekali so podobno kot pri predmetu etike in družbe. Moram povedati, da so starši lačni takih metod. Starši sedmih razredov so želeli imeti zadnji roditeljski sestanek skupaj z otroki in izkazalo se je, da je bil več kot potreben. Spoznali so, kako malo se poznajo in kaj s tem izgubijo.

Torej, če na kratko obnovim moje razumevanje našega poklica v šoli: Socialni pedagog je usklajevalec in povezovalec med učenci, starši, učitelji in drugim šolskim okoljem, vpliva na splošno vzdušje, sodeluje pri odpravljanju razvojnih, čustvenih in vedenjskih težav in uči koristno in učinkovito izrabiti prosti čas.

Naloga socialnega pedagoga je razvojno - preventivna. Torej deluje, predno človek zaide iz svoje struge. Dela predvsem z manjšimi skupinami, kjer se učijo komuniciranja, razreševanja težav, uresničevanje svojih želja in spoznavanje sebe ter drugih. Neposredno dela z učenci, starši in sodelavci (učitelji, vodstvenimi delavci in delavci v pisarni). Sodeluje pri razvijanju učnovzgojnega procesa in oblikovanju delovnih načrtov.

Najbolj pomembno pa je, tako mislim, pomagati posameznikom, da poiščejo svoje močne točke in najdejo načne, kako jih najbolj razviti. To vpliva na pozitivno samopodobo, samozavest in je že zagotovilo, da ne bo treba uporabljati "kurative".

Zaključek

Delo v šoli je dinamično, zanimivo, pestro. Zato se spleča sprejeti izziv in stopiti k ravnatelj, se mu predstaviti in mu povedati, zakaj te potrebuje.

Prav je, če ima vsaka šola v svetovalni službi več različnih profilov, ker to omogoča boljši vpogled na sistem, težave ipd. Prav pa bi bilo tudi, če bi organizirali tudi taka srečanja socialnih pedagogov, kjer bi izmenjavali mnenja, pridobivali nove ideje in se tudi sproščali, ter seminarje, ki bi omogočali nadgradnjo in pridobivanje novih znanj in spretnosti. Zato sem bila zelo vesela, ko sem dobila v roke revijo Socialna pedagogika in povabilo na prvi slovenski kongres. To namreč daje upanje, da se stvar premika na bolje in da bo kmalu dobo adolescence zamenjala zrela doba.

Ljuba Kapus¹⁰

*Ljuba Kapus,
šola
socialnega
pedagoga
v srednji
šoli,
Socialna pedagogika
14, 42-43
Ljubljana*

Opravljanje svetovalnega dela v srednji šoli postavlja socialnega pedagoga v specifičen položaj. Dejstvo, da je sam, ima za posledico rdnost celovitega delovanja. Vloge pedagoga, psihologa, socialnega pedagoga, socialnega delavca in včasih tudi upravno administrativnega delavca se prepletajo in le s skrbno pretehtanim načrtovanjem in izvajanjem lahko socialni pedagog učinkovito potuje skozi zapletene in raznolike naloge. Usklajevanje teh vlog se zaveda z vsakim posameznim problemom, s posameznim dijakom in z vsako drugo situacijo spreminja.

Osebnostno ugotavljam, da ima socialnopedagoško področje s svojo identiteto in značilnostmi v srednji šoli obilo možnosti za delo. Če se izrazim drugače, ima obilo obveznosti in odgovornosti. Mladostniki, srednješolci, potrebujejo socialnega pedagoga, in potrebuje ga srednješolski zavod kot in situacija, ki je dolžna ustvarjati najboljše pogoje za učinkovito izobraževalno in osebnostno rast svojih dijakov.

